

Предложение по механизма за определяне размера на минималната работна заплата в страната

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) многократно е заявявала своето отрицателно отношение към съществуващия начин на определяне на минималната работна заплата в страната. Това се извършва по административен начин, при който становищата на социалните партньори и най-вече на представителните работодателски организации се изслушват от учтивост, но по принцип не се взимат предвид. Тази наша позиция е огласявана многократно, включително и в писмото ни от 21 юли 2015 година, относно предложението тогава Проект на постановление за определяне и актуализиране на размера на минималната работна заплата в страната. (Писмо от Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) до заместник министър-председателя и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин изх. № 329 от 21 юли 2015 г.).

Налага се още един път с голямо съжаление да припомним, че през 2015 година, организациите на социалните партньори бяха принудени да обжалват липсата на процедура за консултации в съда, тъй като минималната работна заплата бе определена едностранно от страна на правителството, дори без изпълнение на формалните „ритуални“ процедури в НСТС. Тогава съдът задължи правителството да осъществи тази процедура, след което последва формалното провеждане на дискусиата, и потвърждаване от страна на правителството на вече обявената стойност за минималната работна заплата.

И в това свое становище, ние отново ще подчертаем, че досегашното административно определяне на минималната работна заплата, надделяваха най-вече конюнктурни вътрешно политически съображения. Оценка на въздействието на приетите стойности НЕ се правеше, освен ако направените анализи не са били оповестявани в тяхната цялост. Административното определяне на минималната работна заплата и до сега почива на порочната презумпция, че увеличаване на минималната работна заплата, се постига общо увеличаване на доходите „по вертикалата“. Всъщност, по този начин се „постига“ единствено загуба на работни места сред най-ниско квалифицираните работници и възникват проблеми с доходите в „долната“ половина на квалифицираните работници и служители.

За по-голямо удобство, тук ще представим отново основните данни за периода 2000 – 2015 година, които потвърждават нашите тези.

1. Административно определената минимална работна заплата расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа, както и Турция.

Данните за ръста на минималната работна заплата в Република България са дадени по-долу в Таблица 1 в евро.

Таблица 1.

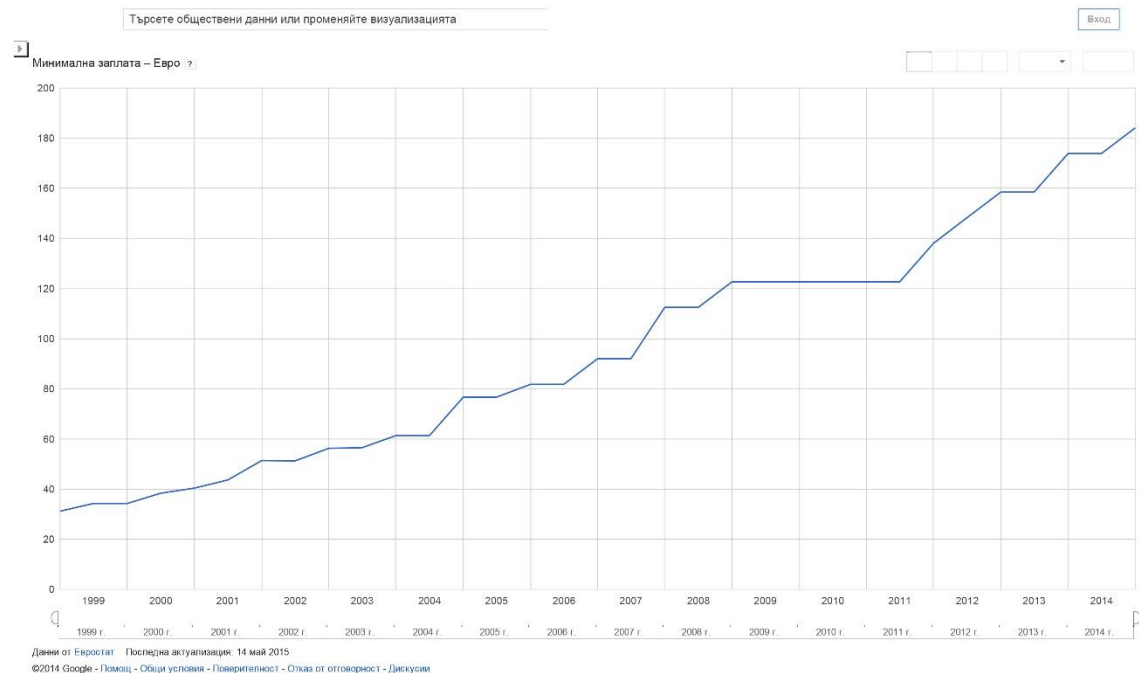
Минимална работна заплата (МРЗ) в България по тримесечия за 2000 - 2015

N	Год. – Тримес.	2000-1	2000-2	2000-3	2000-4	2001-1	2001-2	2001-3	2001-4
1	МРЗ в EURO	38,35	38,35	38,35	40,42	40,42	43,65	43,65	51,38
2	Год. – Тримес.	2002-1	2002-2	2002-3	2002-4	2003-1	2003-2	2003-3	2003-4
3	МРЗ в EURO	51,38	51,38	51,38	51,38	56,28	56,28	56,28	56,28
4	Год. – Тримес.	2004-1	2004-2	2004-3	2004-4	2005-1	2005-2	2005-3	2005-4
5	МРЗ в EURO	61,36	61,36	61,36	61,36	76,69	76,69	76,69	76,69

6	Год. – Тримес.	2006-1	2006-2	2006-3	2006-4	2007-1	2007-2	2007-3	2007-4
7	MP3 в EURO	81,79	81,79	81,79	81,79	92,03	92,03	92,03	92,03
8	Год. – Тримес.	2008-1	2008-2	2008-3	2008-4	2009-1	2009-2	2009-3	2009-4
9	MP3 в EURO	112,49	112,49	112,49	112,49	122,71	122,71	122,71	122,71
10	Год. – Тримес.	2010-1	2010-2	2010-3	2010-4	2011-1	2011-2	2011-3	2011-4
11	MP3 в EURO	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	138,05
12	Год. – Тримес.	2012-1	2012-2	2012-3	2012-4	2013-1	2013-2	2013-3	2013-4
13	MP3 в EURO	138,05	148,28	148,28	148,28	158,50	158,50	158,50	158,50
14	Год. – Тримес.	2014-1	2014-2	2014-3	2014-4	2015-1	2015-2	2015-3	2015-4
15	MP3 в EURO	173,84	173,84	173,84	173,84	184,07	184,07	194,29	194,29

26.05.2015 г.

Минимално възнаграждение в Европа - Google Public Data Explorer

https://www.google.com/publicdata/explore?ds=m19s8a132hg_8met_y=minimum_wage&idm=country:bg:ro:hu&idm_y=currency:eur&hl=bg&dl=bg#ctype=1&strail=false&bcs=d&nseim=h&met_y=minimum_wage&idm_y=cu... 1/1

Фиг. 1. Динамика на минималната работна заплата в Република България

Данните за стойностите на минималната работна заплата за страните от ЕС и Турция за периода 2000 - 2015 и съотношение МЗ2015 на / МЗ2000 са както следва:

Таблица 2а.

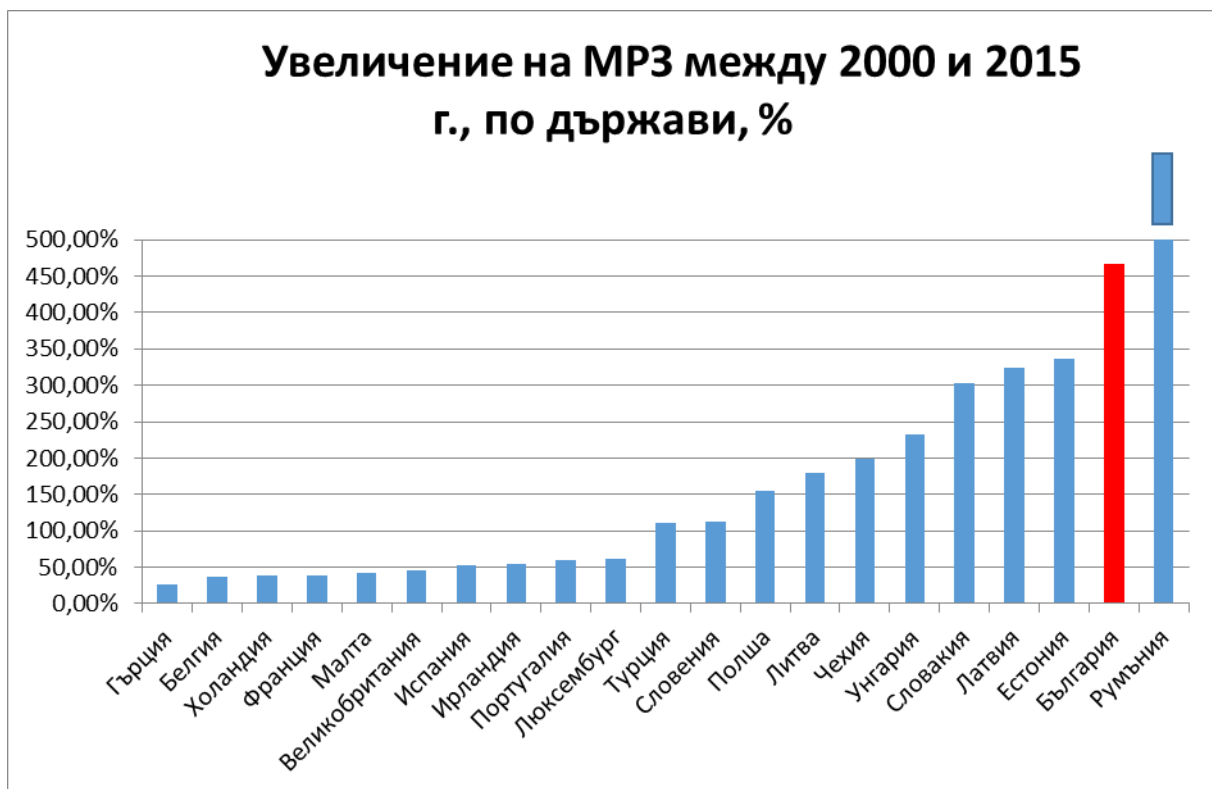
Данни за минимални месечни заплати през 2000 г. и през 2015 г. (MP32000 и MP32015) и съотношението MP32015 / MP32000

№	Държава	MP3 2015	MP3 2000	MP3 2015 / MP3 2000	Нарастване в проценти (%)*
1	Румъния	217,50	24,53	8,8667	786,67 %
2	България	194,29	34,26	5,6710	467,10 %
3	Естония	390,00	89,48	4,3585	335,85 %
4	Латвия	360,00	85,02	4,2343	323,43 %
5	Словакия	380,00	94,34	4,0280	302,80 %
6	Унгария	332,76	100,12	3,3236	232,36 %
7	Чехия	331,71	110,79	2,9940	199,40 %
8	Литва	300,00	107,05	2,8024	180,24 %
9	Полша	409,53	161,11	2,5419	154,19 %
10	Словения	790,73	373,35	2,1179	111,79 %
11	Турция	424,26	201,62	2,1043	110,43 %
12	Люксембург	1922,96	1191,13	1,6144	61,44 %
13	Португалия	589,17	371,27	1,5869	58,69 %

14	Ирландия	1461,85	944,71	1,5474	54,74 %
15	Испания	756,70	495,60	1,5268	52,68 %
16	Великобритания	1378,87	952,23	1,4480	44,80 %
17	Малта	720,46	505,05	1,4265	42,65 %
18	Франция	1457,52	1049,49	1,3888	38,88 %
19	Холандия	1501,80	1092,00	1,3753	37,53 %
20	Белгия	1501,82	1095,89	1,3704	37,04 %
21	Гърция	683,76	542,69	1,2599	25,99 %

*Процентът на нарастването на МРЗ е равен на резултата изчислен по формулата:

$PCOTROTMS = [(MP3\ 2015 - MP3\ 2000) / MP3\ 2000] \times 100$; PCOTROTMS = Per Cent of the Raise of the Minimum Salary.

Фиг. 2. Увеличение на МРЗ между 2000 и 2015 г. по държави, %

Вижда се, че съотношението между стойността на минималните месечни заплати на 1-ви януари 2000 г. и 1-ви януари 2015 г. (съотношение МРЗ 2015 / МРЗ 2000) за България е 5,67.

Увеличението на минималната работна заплата през 2015 г., в сравнение с 2000 г. е 467,10%.

България и Румъния имат стремителен, експлозивен ръст на минималната работна заплата – процентът на увеличението за Румъния е 786,67% и 467,10% за България. Националната икономика с третия "резултат" в тази странна и шокираща класификация е Естония с 335,85% - повече от сто и тридесет процента по-нисък ръст на минималните работни заплати спрямо България.

В сравнение със страните от ЕС и Турция, се оказва, че единствената страна, с по-висок ръст на стойността на минималната работна заплата от България е Румъния. Тук, обаче, трябва да се отбележи, че в Румъния съотношението МРЗ/СРЗ е по-ниско – тоест, по-адекватно и приемливо. Освен това, в Румъния така наречените „класове“ вече не се прилагат така, както е в България.

Числата изглеждат още по-драстично, ако се направи сравнение спрямо минималните месечни заплати за 1-ви януари 2016 г. Сега вече процентът на увеличението за Румъния е 857,07 %, а за България е 526,80 %. Докато за останалите европейски страни ръстът на МРЗ към 1 януари 2016 г. е незначително по-голям в сравнение с 2015 година или дори е останал със същия размер, в Румъния и България растежът запазва и дори ускорява стремителния си ръст, като съответно са преминали психологическите граници от 800 % (за Румъния) и 500 % за България.

За всичко това красноречиво говори долната таблица.

Данни за минимални месечни заплати през 2000 г. и през 2016 г. (МРЗ 2000 и МРЗ 2016) и съотношението МРЗ2016 / МРЗ 2000

№	Държава	МРЗ 2016	МРЗ 2000	МРЗ 2016 / МРЗ 2000	Нарастване в проценти (%)*
1	Румъния	234,77	24,53	9,5707	857,07 %
2	България	214,74	34,26	6,2680	526,80 %
3	Естония	390,00	89,48	4,3585	335,85 %
4	Латвия	360,00	85,02	4,2343	323,43 %
5	Словакия	380,00	94,34	4,0280	302,80 %
6	Унгария	333,41	100,12	3,3301	233,01 %
7	Чехия	337,58	110,79	3,0470	204,70 %
8	Литва	325,00	107,05	3,0360	203,60 %
9	Полша	417,55	161,11	2,5917	159,17 %
10	Словения	790,73	373,35	2,1179	111,79 %
11	Турция	425,17	201,62	2,1088	110,88 %
12	Люксембург	1922,96	1191,13	1,6144	61,44 %
13	Португалия	589,17	371,27	1,5869	58,69 %
14	Ирландия	1461,85	944,71	1,5474	54,74 %
15	Испания	756,70	495,60	1,5268	52,68 %
16	Великобритания	1509,70	952,23	1,5854	58,54 %
17	Малта	720,46	505,05	1,4265	42,65 %
18	Франция	1457,52	1049,49	1,3888	38,88 %
19	Холандия	1507,80	1092,00	1,3808	38,08 %
20	Белгия	1501,82	1095,89	1,3704	37,04 %
21	Гърция	683,76	542,69	1,2599	25,99 %

*Процентът на нарастването на МРЗ към 1 януари 2016 година е равен на резултата, изчислен по формулата:
 $PCOTROTMS = [(MPZ\ 2016 - MPZ\ 2000) / MPZ\ 2000] \times 100$; PCOTROTMS = Per Cent of the Raise of the Minimum Salary.

2. Минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Данните са не по-малко красноречиви, ако направим проверка за съотношението между средната месечна работна заплата (СРЗ) в България и на минималната работна заплата (МРЗ).

По-долу представяме данни за това съотношение по тримесечия, като стойността на минималната работна заплата е увеличена с дванадесет процента. Изчислявайки съотношението СРЗ / (1,12 x МРЗ), ние отчитаме влиянието на средната за страната надбавка за трудов стаж, позната ни като „Клас“. С отчитане на това допълнително трудово възнаграждение, резултатите по области са представени в Таблица 3а (Фигура 3), а резултатите по икономически дейност – в Таблица 3б (Фигура 4).

Таблица 3а

Дял на СМРЗ=(1,12 x МРЗ) от средната работна заплата (СРЗ) по области в проценти.

Област	СРЗ по области в лева	(1,12xМРЗ) като дял от СРЗ по области в %
София (Столица)	1235	42 %
София	911	57 %
Враца	902	57 %
Стара Загора	896	58 %
Варна	861	60 %
Пловдив	812	63 %
Габрово	785	66 %
Бургас	780	66 %
Разград	770	67 %
Шумен	763	68 %
Велико Търново	737	70 %
Русе	729	71 %
Търговище	712	72 %
Пазарджик	710	73 %
Монтана	704	73 %
Ловеч	703	73 %
Плевен	702	73 %

Сливен	701	73 %
Добрич	699	74 %
Перник	688	75 %
Ямбол	686	75 %
Кърджали	680	76 %
Хасково	679	76 %
Силистра	666	77 %
Смолян	658	78 %
Кюстендил	645	80 %
Благоевград	637	81 %
Видин	622	83 %

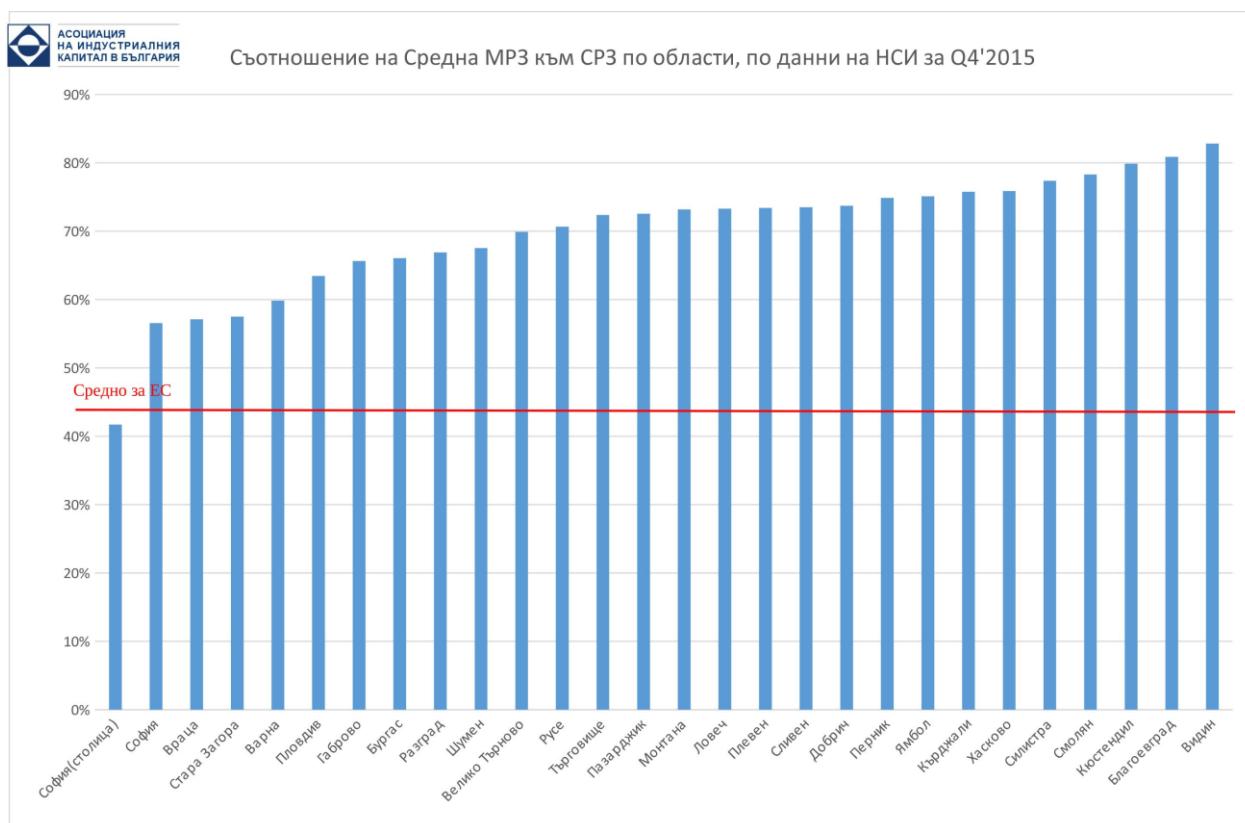
Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за четвъртото тримесечие (Q4) на 2015 година.

Минималната работна заплата (MPЗ) е в размер на 460 лева, съгласно средносрочната бюджетна прогноза.

$СМРЗ = 1,12 \times MPЗ = 515,2$ лева.

Среден „клас“ = 12 %.

Виждаме, че в края на 2015 г. минималната работна заплата с отчитане на „класа“ достига до дял от 80% от стойността на средната месечна работна заплата. В контекста на ЕС, България вече е страната с най-високо съотношение на минималната работна заплата към средната работна заплата, като това съотношение е МНОГО над средния размер за Общността. (Фиг. 5б). При сравнението между фигури 5а (при която $MPЗ = 380$ лева месечно) и фигура 5б ($MPЗ = 460$ лева месечно) се вижда как за кратко време, с политиката си по размера на минималната работна заплата, правителството е извървяло пътя до не дотам почетното първо място в Европейския съюз (!) по дела на минималната работна заплата (с отчитане на „класа“ за прослужено време).

Фиг. 3. Дял на СМРЗ от СРЗ по области, по данни на НСИ в проценти

Фигурата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за четвъртото тримесечие (Q4) на 2015 година.

Минималната работна заплата (MPЗ) е в размер на 460 лева, съгласно средносрочната бюджетна прогноза.

$СМРЗ = 1,12 \times MPЗ = 515,2$ лева.

Среден „клас“ = 12 %.

Само в София от 28 области делът на $СМРЗ = 1,12 \times MPЗ$ е под средния за ЕС. В София (Столица) той е 42 %. В 3 области делът е над 50 % до 60 %. В 6 области делът е над 60 % до 70 %, в 15 области – над 70 % до 80 %, а в 3 области вече е над 80 %.

Дял на СМРЗ=(1,12 x МРЗ) от средната работна заплата (СРЗ) по икономически дейности (ИД) в проценти.

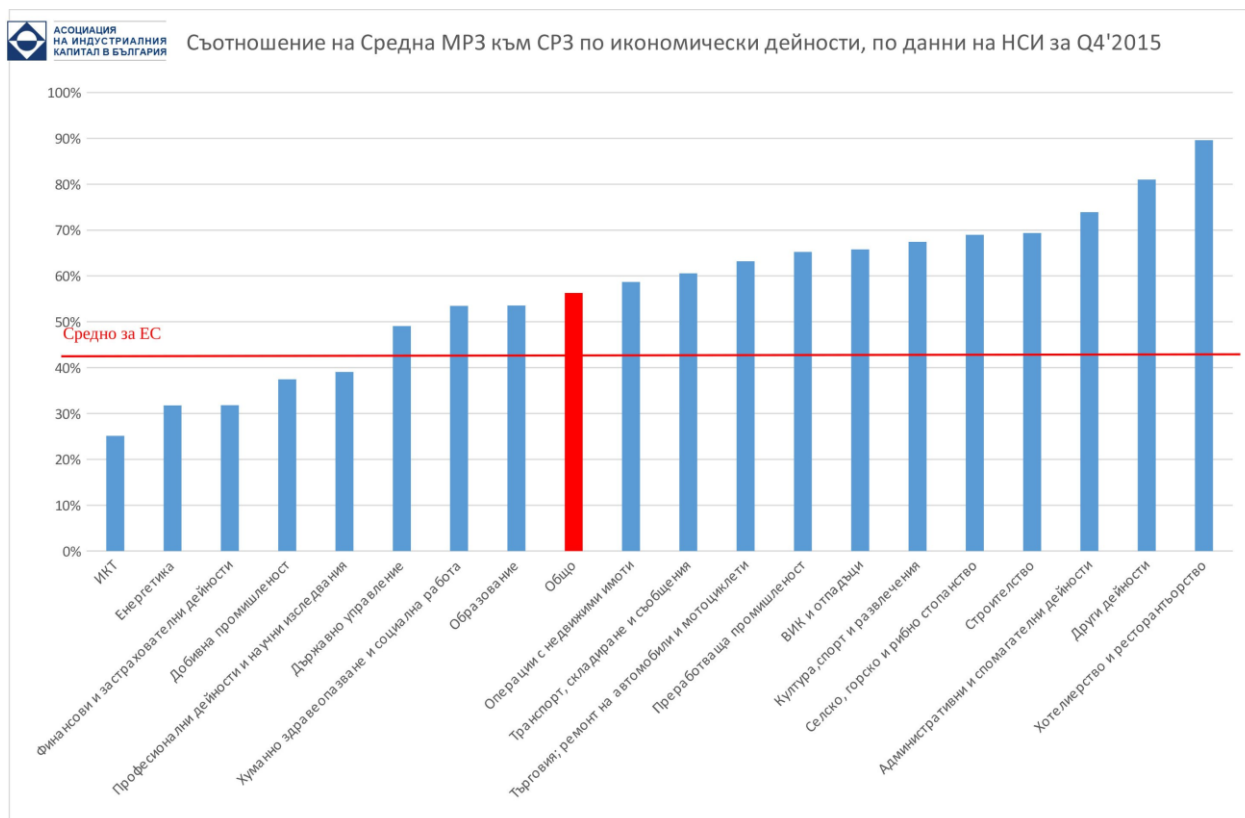
Икономическа дейност	СРЗ по ИД в лева	(1,12xМРЗ) като дял от СРЗ по ИД в %
ИКТ	2049	25 %
Енергетика	1622	32 %
Финансови и застрахователни дейности	1620	32 %
Добивна промишленост	1376	37 %
Професионални дейности и научни изсл.	1319	39 %
Държавно управление	1050	49 %
Хуманно здравеопазване и социал. работа	964	53 %
Образование	962	54 %
Общо	915	56 %
Операции с недвижими имоти	878	59 %
Транспорт, складиране и съобщения	851	61 %
Търговия, ремонт на автомобили и мотоц.	815	63 %
Преработваща промишленост	790	65 %
ВиК и отпадъци	783	66 %
Култура, спорт и развлечения	764	67 %
Селско, горско и рибно стопанство	747	69 %
Строителство	743	69 %
Административни и спомагател. дейности	697	74 %
Други дейности	636	81 %
Хотелиерство и ресторантьорство	575	90 %

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за четвъртото тримесечие (Q4) на 2015 година.

Минималната работна заплата(МРЗ) е в размер на 460 лева, съгласно средносрочната бюджетна прогноза.

СМРЗ=1,12xМРЗ= 515,2 лева.

Среден „клас“ = 12 %.

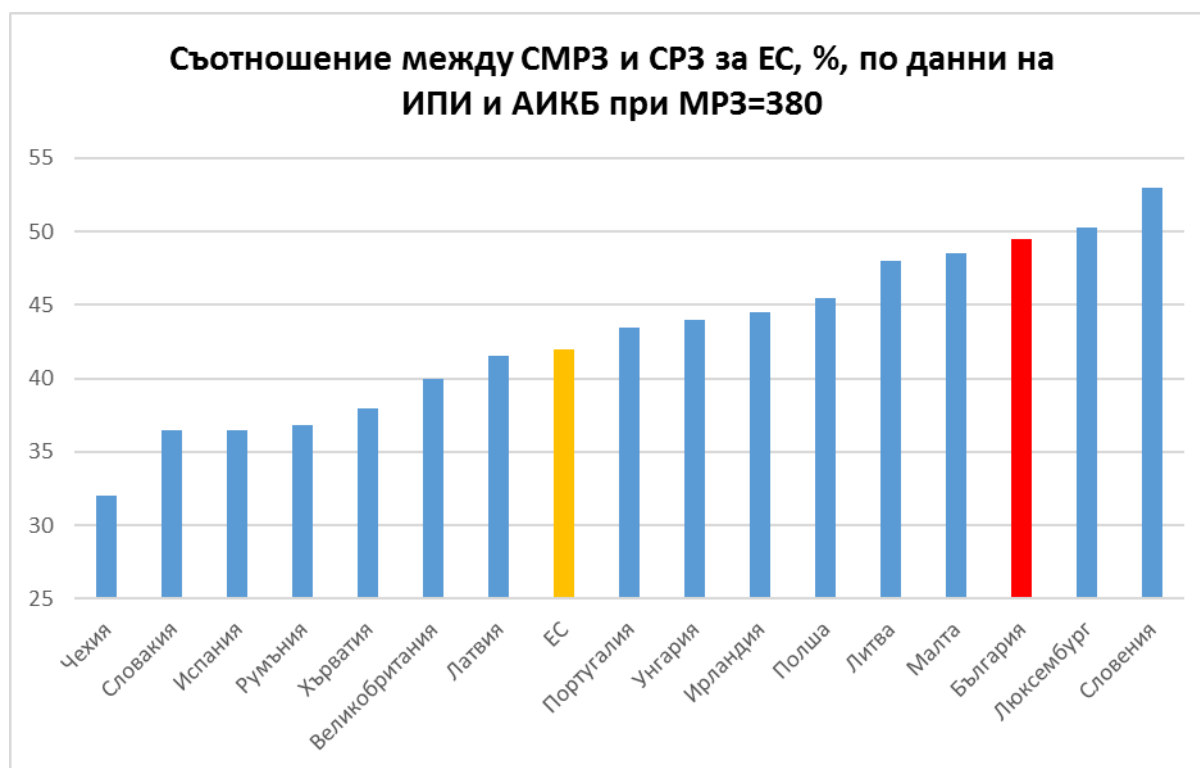

Фиг. 4. Съотношение на СМРЗ към СРЗ по икономически дейности, по данни на НСИ

Когато правим анализ по икономически дейности, прави впечатление, че само бюджетни, финансови, монополни и олигополни сектори са под средното съотношение за ЕС. Има само едно изключение – ИКТ. Във всички сектори, които оперират на свободните конкурентни пазари, съотношението е много по-неблагоприятно от средното за ЕС. При

хотелиерството и ресторантьорството, регионалният „таван“ на дела на СМРЗ=1,12хМРЗ от средната работна заплата (СРЗ) от 80 на сто е „счупен“. При хотелиерството и ресторантьорството делът на СМРЗ вече е 90 на сто.

Сравнението за дела на СМРЗ от СРЗ за страните от Европейския съюз също бележат трайно задълбочаване на неблагоприятната тенденция делът на СМРЗ (където СМРЗ=1,12хМРЗ) от средната работна заплата (СРЗ) устойчиво да расте.

Фиг. 5а. Съотношение на СМРЗ към СРЗ за ЕС в %, по данни на ИПИ и АИКБ, МРЗ= 380

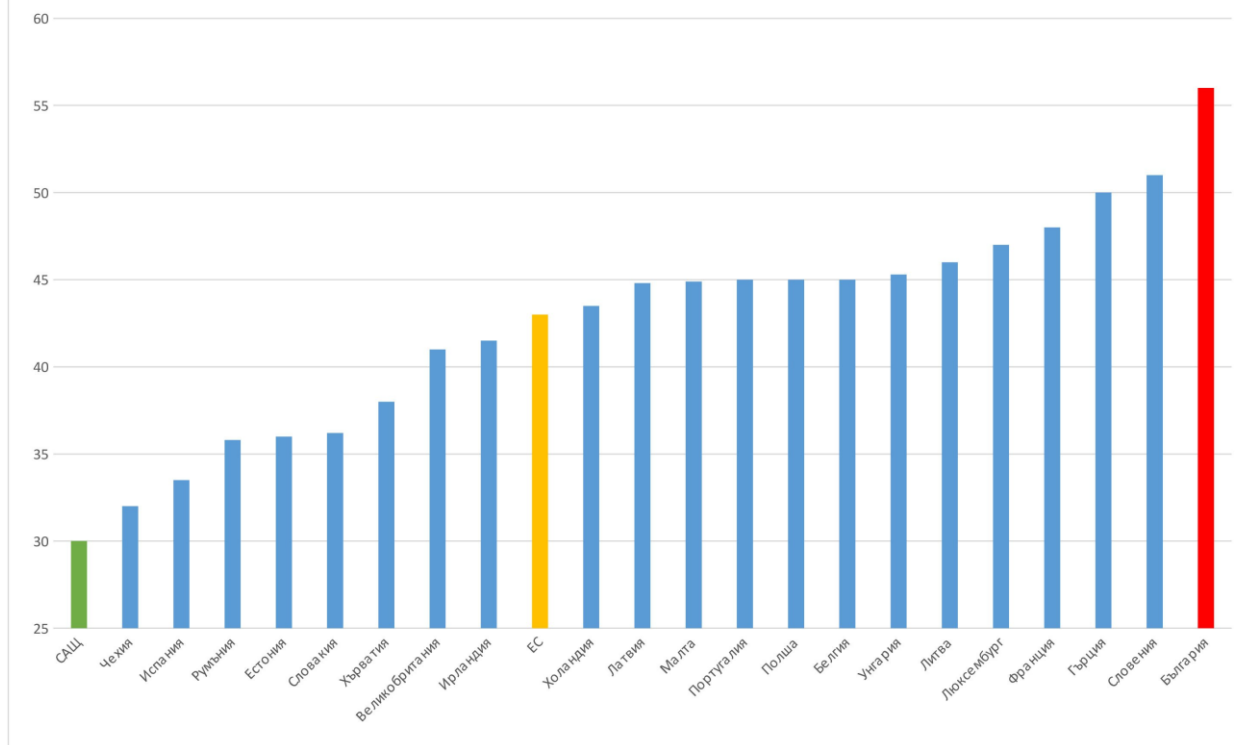
Представените данни са при МРЗ = 380 лева и при МРЗ = 460 лева. Така се отчита предишната валидна минимална работна заплата, която беше в сила до края на декември 2015 година и се взема предвид и средносрочната бюджетна прогноза и декларираните намерения на правителството за периода след 31 декември 2016 година. (В момента в Република България минималната работна заплата отдавна е 420 лева).

Също така, тук е мястото още един път да подчертаем, че АИКБ не приема неколккратно правените внушения (включително и от страна на МТСП), че „месечният размер на минималната работна заплата не може да бъде по-малък от 35 на сто и по-голям от 55 на сто от средната работна заплата“. Ние оставаме на твърдото си становище, че приемливият интервал, в който би трябвало да се движат това съотношение, е МРЗ да бъде от 30 на сто до 40 на сто от СРЗ.

Ние не приемаме и идеите за лансиране на наскоро приетия в Словакия при пълно пренебрегване на мнението на работодателите, изключително противоречив Закон за минималната работна заплата¹. Смятаме за крайно нецелесъобразно да се опитваме да възприемаме от останалите страни в Европейския съюз (при това от новоприсъединилите се в ЕС страни) лоши практики, които противоречат на принципите на трипартизма и социалния диалог.

Ако при МРЗ=380 лева, България е на трето място по дял на СМРЗ от СРЗ, то декларацията на правителството, че минималната работна заплата ще достигне 460 лева, заложен в средносрочната бюджетна прогноза, извежда България на „още по-водеща позиция“ и несъмнено ще деформира още повече пазара на труда. България „отнема палмата на първенството“ на всички свои конкуренти и излиза на сцената като лидер по най-неблагоприятно съотношение между СМРЗ и СРЗ.

¹ За конфликта, предизвикан с приемането на Закона за минималната работна заплата в Словакия, виж: Selan Ana T., Slovenia: Controversy over amendments to the Minimum Wage Act, European Observatory of Working Life – EurWork, 15 April 2016, <http://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/industrial-relations-law-and-regulation/slovenia-controversy-over-amendments-to-the-minimum-wage-act>

Фиг. 5б. Съотношение на СМРЗ към СРЗ за ЕС в %, по данни на Евростат и АИКБ, МРЗ= 460

3. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата, изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове.

Много показателен е фактът, че нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. По-долу, в Таблица 4 са представени данни за 28 сектора / отрасли в българската индустрия. Тя обхваща така наречената "реална икономика" като цяло.

В Таблица 4 е направено сравнение между съотношенията на минималните заплати през 2015 г. и 2001 г. Важно е да се отбележи, че в таблица 2а, сравнението е между годините 2015 и 2000. Тук сравнението е между 2015 г. и 2001 г. (Така можем да сравним данните от колективното договаряне за периода 2001-2015). В някои случаи последното колективно договаряне е проведено преди 2015 г., като датата му е отбелязано във втора колона. Когато последната договорена стойност за минимална месечна работна заплата е по-малка от определената от държавата за 2015 г., последната е валидна и се взима за изчисляване².

² Източникът на данните са оригиналните колективни трудови договори, предоставени от ИА „ГИТ“, от браншовите организации на социалните партньори и от сайта на НИПА. Данните за колективното договаряне са осигурени и обработени от експертите на АИКБ д-р Теодор Дечев и Петя Софина. Те са част от значително по-голямо, намиращо се под печат изследване: Дечев Теодор, Петя Софина, Тодор Райков, Бипартитният социален диалог на европейско и национално ниво – някои социологически аспекти, Издателство на Висшето училище по сигурност и икономика, Пловдив.

Таблица 4.

Данни за месечните минимални работни заплати, валидни през 2015 г. по отрасли (браншове), договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации през 2015 г. Данни за съотношението между минималните заплати валидни за 2015 г. и 2001 година.

№	Сектор/Отрасъл	МРЗ2015 в Евро	МРЗ2015/ МРЗ2001
1	Енергетика-обслужващ персонал (договорено през 2013 г.)	190,20	3,6472
2	Енергетика - квалифициран персонал (договорено през 2013 г.)	237,75	3,6470
3	Туризъм (договорено през 2014 г.)	204,52	4,7059
4	Фуражна индустрия (договорено през 2011 – приета е МРЗ)	184,07	3,2579
5	Водоснабдяване и канализация (договорено през 2014 г.)	178,95	2,3334
6	Земеделски кооперации (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	184,07	3,6000
7	Търговия (договорено през 2014 г.)	173,84	2,4286
8	Птицевъдна промишленост (договорено през 2013 г.)	184,07	3,2729
9	Горско стопанство(договорено през 2015 г.)	204,50	3,4779
10	Памучна, ленена и конопена промишленост (договорено през 2006 - приета МРЗ)	184,07	2,7692
11	Кожарска, кожухарска, галантерийна и обувна промишленост (2013 – приета МРЗ)	184,07	3,1304
12	Строителна индустрия (договорено през 2015 г.)	242,80	2,9679
13	Захарна индустрия (договорено през 2013 – приета МРЗ)	184,70	3,2729
14	Транспорт (договорено през 2012 г.)	192,76	2,9000
15	Здравеопазване (договорено през 2014 г. – приета МРЗ)	184,70	3,6124
16	Трикотажна промишленост (договорено през 2008 г. – приета МРЗ)	184,70	3,2729
17	Целулозно-хартиена промишленост (договорено през 2014 г.)	184,07	3,0000
18	Шивашка промишленост (договорено през 2007 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
19	Преработка на плодове и зеленчуци (договорено през 2002 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
20	Металургия (договорено през 2015 г.)	235,10	3,0660
21	Проучване, преработка и добив на минерални суровини (договорено през 2015 г.)	272,00	3,8000
22	Мелнична промишленост (договорено през 2009 г. – приета МРЗ)	184,07	3,0000
23	Производство на растителни масла (договорено през 2008 г. – приета МРЗ)	184,07	2,7692
24	Металообработване и машиностроене (договорено през 2015 г.)	184,07	3,0000
25	Дървообработваща и мебелна промишленост (договорено през 2014 г.)	184,07	2,4827
26	Електронна промишленост и информатика (договорено през 2014 г.)	194,29	3,1663
27	Текстилна промишленост (договорено през 2009 г. – приета МРЗ)	184,07	3,2729
28	Тютюнева промишленост (договорено през 2014 г.)	220,88	2,4000
29	Минимална работна заплата – приета от МС за януари – февруари 2015	184,07	4,5539
30	Минимална работна заплата – приета от МС за март – декември 2015	194,29	4,8067
31	Минимална работна заплата – приета от МС към 01 януари 2016	214,74	5,3127

От представените данни се вижда ясно, че и в 28-те изследвани сектора (клонове) на реалната икономика в България съотношението МРЗ 2015 / МРЗ 2001 е по-ниско, в сравнение със същото съотношение за минималната месечна работна заплата - определена от правителството и валидна за 2015 г. Само в отрасъл „Туризъм“ съотношението МРЗ 2015 / МРЗ 2001 е близко до полученото за административно определената минимална месечна работна заплата. Договорената минимална работна заплата в отрасъла беше оспорена остро от няколко други браншови организации, които не са участвали в колективните преговори, като „надута“ и неадекватна на реалностите в отрасъла, но дори и при тези уговорки, ръстът на договорената чрез колективни преговори минимална работна заплата в туризма си остава по-малък от административно дирижирания ръст на МРЗ в национален мащаб.

Това е още едно сериозно доказателство, че административният начин за определяне на минималната месечна работна заплата от правителството е в сериозно противоречие с реалностите в икономиката и в различните промишлености (индустрии).

В заключение, но не на последно място, трябва да се подчертае, че с настъпилото междуременно увеличение на минималната работна заплата в страната, съотношението МРЗ 2016/МРЗ 2001 вече е равно на 5,3127. „Ножицата“ между ръста на минималната работна заплата (МРЗ) за отделените отрасли и браншове, където тя се договаря и ръста на административно определената минимална работна заплата за страната, се отваря още повече. Сред отраслите и браншовете на реалната икономика, съотношението МРЗ 2016/МРЗ 2015 се запазва за всички посочени по-горе, с изключение на отрасъл „Търговия“. Там съотношението МРЗ 2016/МРЗ 2001 е равно на 2,6842 (срещу МРЗ 2015/МРЗ 2001= 2,4286).

Впрочем, има цял списък от икономически дейности, където разликата между средния осигурителен доход (СОД) и минималната работна заплата с отчитане на средния „клас“

(СМРЗ=1,12хМРЗ) е плащещо малка. По-точно тя се движи в границите от 0,52 – 5,88 на сто, там, където СОД все пак е по-голям от СМРЗ и достига ужасяващите 100,45 - 132,29 там, където СМРЗ е по-голяма от СОД.

Като продължаваме да отчитаме, че средната добавка за прослужено време в България е 12 процента, в Таблица 5 е дадено сравнението между стойностите на различни средни осигурителни доходи по икономически дейности, спрямо минималната работна заплата с отчитане на средния за страната „клас“ за прослужено време (СМРЗ).

Таблица 5.

Списък на икономическите дейности, където стойността на СМРЗ е по-голяма или около средният осигурителен доход (СОД). (Средният осигурителен доход е даден в български левове).

№	ИД (А31)*	ИД (код по НКИД)**	Икономическата дейност (ИД)	Брой заети	Среден осигурителен доход за 2014 (СОД)	Нарастване на стойността за 2014 спрямо 2013	Дял на СМРЗ от СОД в %
1	A	1.49	Отглеждане на други животни (пчеларство).	313	499,78	112,0 %	94,12 %
2	C	10.7 и 10.8 без 10.81 и 10.82	Производство на хляб, сладкарски и тестени изделия. Производство на други хранителни продукти.	36933	484,50	104,4 %	97,09 %
3	C	14 без 14.3	Производство на облекло.	88810	472,86	107,0 %	99,48 %
4	C	15	Обработване на кожи; производство на обувки и други кожени изделия.	15963	459,61	106,0 %	102,35 %
5	C	16	Производство на дървен материал; Производство на изделия от дърво и корк (без мебели).	16531	468,28	112,4 %	100,45 %
6	C	31	Производство на мебели.	21115	494,81	113,3 %	95,07 %
7	I	55, 56, 79	Хотели; Ресторанти; Туристически агенции и оператори; други дейности, свързани с туризма.	116 266	456,83	104,2 %	102,97 %
8	N	80	Частна охранителна дейност и частни детективски разследвания.	58251	414,11	104,5 %	113,59 %
9	S, T	95, 96, 97	Ремонт на компютри, на лични и домакински стоки; други персонални услуги. Дейности на домакинствата като работодатели.	22248	355,59	106,2 %	132,29 %
10	S	94, 91	Дейности на религиозни организации (отнася се само за Българската православна църква).	1219	486,49	104,4 %	96,69 %

СМРЗ = 1,12 x МРЗ = 470,4 лева

МРЗ = 420 лева, въведена от правителството от 01 януари 2015 година

*ИД – Икономическа дейност.

Ясно се вижда, че при колективното договаряне на отраслово и браншово ниво, темповете на нарастване на минималната работна заплата са много по-умерени, по-предпазливи и в крайна сметка – по-реалистични. Едновременно с това, необоснованият ръст на административно определяната минимална работна заплата за страната, довежда цели икономически дейности в абсурдното положение, да имат по-нисък от МРЗ или съвсем близък до нея среден осигурителен доход.

Данните в предпоследната колона на Таблица 5, специално илюстрират факта, че средният осигурителен доход за всички посочени икономически дейности е нараснал от 4,2 до 13,3 на сто. Въпреки това, увеличаването на минималната работна заплата от 380 лева на 420 лева довежда до показаната в таблицата абсурдна ситуация.

Стойността на минималната работна заплата с отчитане на средния за страната „клас“ за прослужено време ($СМРЗ = 1,12 \times МРЗ$) е по-голяма от средния осигурителен доход (!) при следните 5 икономически дейности:

Обработване на кожи; производство на обувки и други кожени изделия;

Производство на дървен материал; Производство на изделия от дърво и корк (без мебели);

Hotели; Ресторанти; Туристически агенции и оператори; други дейности, свързани с туризма;

Частна охранителна дейност и частни детективски разследвания;

Ремонт на компютри, на лични и домакински стоки; други персонални услуги. Дейности на домакинствата като работодатели.

Делът на СМРЗ от средния осигурителен доход (СОД) при горните пет икономически дейности е от 100,45 % до 132,29 %.

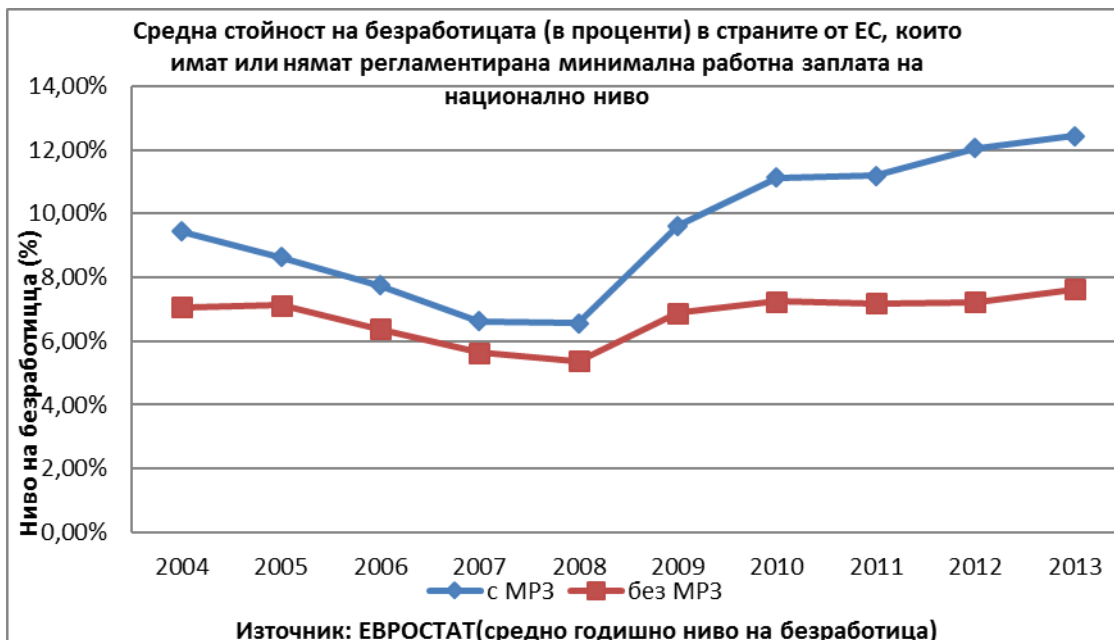
При останалите пет икономически дейности, третираны в Таблица 5, стойността на СМРЗ е незначително под средния осигурителен доход (СОД) с нишожни разлики в границите на 0,52 – 5,88 на сто. Иначе казано, делът на СМРЗ от СОД е в границите от 99,48 % до 94,12 %.

В разгледаните по-горе десет икономически дейности, през 2014 година са работили 377649 заети. Последното е нагледна демонстрация за мащаба на деформиране на пазара на труда от политиката по административно определяне на минималната работна заплата (МРЗ) в България.

4. Позицията на АИКБ.

Във връзка с изложените по-горе факти, АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час, да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. **Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то замени договарянето на минималните осигурителни доходи (прагове).**

За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата, от всички бипартитно договорени МРЗ. Министерският съвет би могъл да утвърждава и да обнародва постигнатите договорености по икономически дейности, вместо да ги определя.

Фиг. 6. Средна стойност на безработицата (в проценти) в страните от ЕС, които имат или нямат регламентирана минимална работна заплата на национално ниво

Тук е мястото да отбележим, че така наречените „криви на Ханке“, (виж Фиг. 6) които показват, че в страните в ЕС, където няма минимална работна заплата, безработицата е по-ниска, са в подкрепа точно на договорния подход, за който се застъпва АИКБ. В страните, които се описват от червената крива **НЯМА АДМИНИСТРАТИВНО** определяне на минимална работна заплата, но **ИМА** изключително добре развито и с традиции **ДОГОВОРНО** определяне на минимални заплати по сектори и по икономически дейности, чрез преговори между социалните партньори.

Така е и в Швеция, така е и във Финландия, в Дания и дори в Италия – на практика във всички икономики, където формално няма минимална работна заплата на национално ниво, но социалните партньори договарят изключително прецизно минималните възнаграждения.

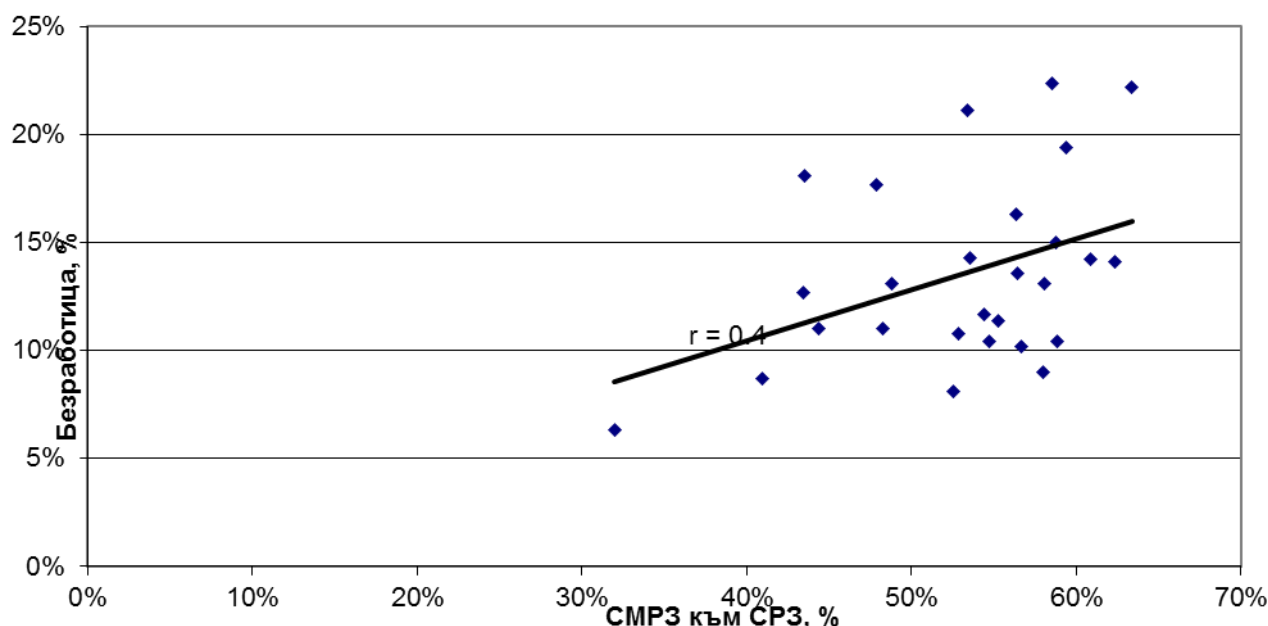
Така беше и в Германия до месец януари 2015 г. Достатъчно е да се познава процедурата на тарифните преговори в Германия, за да се разбере, за какво става дума. Впрочем, трябва да се подчертае, че в Германия е прието **минимално почасово** заплащане. **Нещо повече – до 31 декември 2016 година важи преходна разпоредба, която предвижда там, където има валиден браншов колективен трудов договор, да е в силата сумата, предвидена в него, дори и тя да е по-ниска от нормативно предвидената.**³ В момента такава е ситуацията в цялата месопереработвателна промишленост и в селското стопанство в Германия.

В страните от „червената крива“ на Ханке, безработицата е по-ниска, не просто поради формалната липса на МРЗ, а поради възприетите там практики на колективно договаряне на минималните работни заплати по сектори и по икономически дейности.

Пак тук е мястото да подчертаем, че съществува статистически значима корелация между съотношението МРЗ / СРЗ и нивото на безработицата. (Виж Фиг. 7, където е показана корелацията на база резултатите по области в Р. България). С нарастването на стойността на МРЗ / СРЗ, нараства и нивото на безработица.

³ Молитор Кармен, Труд и експлоатация в Германия, Изд. Фондация „Фридрих Еберт“, С., 2015 г., стр. 5.

Корелация между СМРЗ към СРЗ и Безработица

Фиг. 7. Корелация между СМРЗ към СРЗ и Безработица

На тезата за бипартитно договаряне на минималните работни заплати обикновено се опонира с аргумента, че при досегашните договаряния на МОД остават „празни квадратчета“ – икономически дейности, където не са се водили преговори или не са постигнати споразумения. Тази теза не е издържана, защото оценката за „слабостта“ на отрасловото и браншово колективно договаряне е в определена степен тенденциозна.

Синдикатите са склонни да подценяват постигнатото в тази област, поради естественото им желание отрасловото и браншовото колективно договаряне да са по-разпространени и с много по-голямо покритие. Някои работодателски организации от своя страна са склонни да negliжират като цяло това ниво на колективно договаряне, отдавайки предпочитание на колективното договаряне на ниво предприятие или пък на преговори на национално равнище по въпроси от типа на минималната работна заплата.

Всъщност, колективното договаряне на отраслово и браншово ниво бележи определени резултати, които на времето предопределиха първоначалния относителен успех и на въвеждането на минималните осигурителни доходи (прагове).

Ако възприемем една от признатите класификации на отрасловите и браншовите колективни трудови договори в три групи⁴ (**Първа група** – колективни трудови договори, подписани между профсъюзите и работодателските отрасли и браншови организации; **Втора група** – колективни трудови договори, подписани между профсъюзите и ръководителите на агенции (имат се пред вид държавни агенции и изпълнителни агенции на министерствата) и дирекции в държавни ведомства. Тези договори покриват голям брой заети, разпределени по цялата територия на страната и затова се третират също като отраслови (браншови) колективни трудови договори; **Трета група** – колективни трудови договори, подписани между профсъюзите и ръководствата на отделни компании, по правило – държавна собственост, които покриват с дейността си цели отрасли или браншове. В днешно време, адекватен е примерът с колективния трудов договор в „Български пощи“), можем да посочим следните резултати, получени от идентифицирането на отрасловите и браншови колективни трудови договори, сключени в периода 2001 – 2015 година. Броят им е както следва:

Първа група – 140 отрасли и браншови колективни трудови договори, плюс 29 анекса, допълнителни споразумения и споразумения;

Втора група - 94 отрасли и браншови колективни трудови договори; плюс 12 анекса, браншови споразумения и споразумения;

⁴ Дечев, Т., Б. Стойчева, Основно съдържание на колективните трудови договори, В: Стойчева, Б., В. Илков, Т. Дечев, Иновации в колективното договаряне. Европейски и български аспекти, под общата научна редакция на проф. Нансен Бехар и Теодор Дечев, Фондация „Фридрих Еберт“, С., 2005 г., стр. 37 – 165.

Трета група - 40 колективни трудови договори, плюс 6 анекса и споразумения.

Общо, за периода 2001 – 2015 година са идентифицирани 321 отраслови и браншови колективни трудови договора, колективни трудови договори, анекси, допълнителни споразумения и споразумения⁵.

В колективното договаряне на отраслово и на браншово равнище са участвали общо 50 браншови организации, членувачи в национално представителни работодателски организации.

Всичко това ясно говори, че съществува достатъчен потенциал, изградена е в много голяма степен необходимата „инфраструктура“ за договаряне на минималните работни заплати по икономически дейности. Последното съответно трябва да доведе до премахване на минималните осигурителни доходи (прагове) и до осигуряване върху реалните доходи на работниците, служителите и мениджърите.

⁵ Дечев Теодор, Петя Софина, Тодор Райков, Бипартилният социален диалог на европейско и национално ниво – някои социологически аспекти, Издателство на Висшето училище по сигурност и икономика, Пловдив, (под печат).